

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת נצבים תשפ"ה

ראש השנה תשפ"ו

(שנה ח', גליון מס' 407)

יומא דהילולא ה-י"ד, של סבי מו"ר הגה"צ

רבי דוד יוסף בן חנה בר חן זיע"א

שיעורי הרב אליהו בר חן

052-719-1965 | e0527191965@gmail.com

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

בסייעתא דשמיא, ערב ראש השנה התשפ"ו לפ"ג,

בא סימן: השנה תהא שנת פדות ושמחה.

ברכת שנה טובה ומבורכת

שלוחה בזאת לכל בית ישראל באשר הם

יתן ה' יתברך, ונזכה "כולנו כאחד", "כאיש אחד בלב אחד", להמליכו
ביום מלכותו - יום הדין של "ראש השנה".

ובמהרה, תתקיים בנו התפילה, אשר לה אנו מייחלים ומצפים:

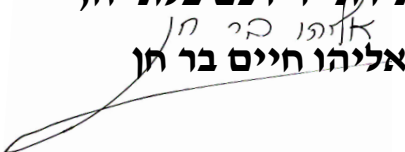
"מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּכַבֻּדָּךְ, וְהַנֶּשֶׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרְךָ, וְהוֹפֵעַ בְּהָדָר
גָּאוֹן עֶזְךָ - עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֶל אֶרֶץךָ,

וַיַּדַּע כָּל פֶּעוּל כִּי אַתָּה פֹּעֵלְתוֹ, וַיִּבֶן כָּל יָצוֹר כִּי אַתָּה יֹצְרְתוֹ,

וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בָּאֶפֶס - ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ, וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה".

ובע"ה, נכתב ונחתם, בספרן של צדיקים וחסידים, לאלתר, לחיים טובים
ולשלום,

ונזכה, לשנים רבות, נעימות וטובות. אמן.

בעתירת ידידכם בלונ"ח,
אליהו חיים בר חן

הרב אליהו בר חן

052-719-1965 | e0527191965@gmail.com

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי **באמצעות הזום**

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

פרשת נצבים התשפ"ה - ראש השנה התשפ"ו

"שָׁרַשׁ פָּרָה רֹאשׁ וְלַעֲנָה"

מאמר זה, נכתב ונמסר, לרגל יומא דהילולא ה-י"ד, של סבי מו"ר המובהק הגה"צ רבי דוד יוסף בר חן ¹ זיע"א ².

אשר לשמו ולזכרו תאוות נפש, בהיותו טרוד ועסוק בכל כוחו (כפשוטו ממש!) בחוקי חורב.

והנה, על מאמר הכתוב בריש פרשת "צו" ³, "צו אֶת אֶהְרֹן וְאֶת בְּנָיו, לֵאמֹר, זֹאת תֹּוֹרַת הָעֵלֶה, הוּא הָעֵלֶה עַל מִוְקְדָּה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלֵּילָה עַד הַבֹּקֶר, וְאִשׁ הַמִּזְבֵּחַ תִּנְקַד בּוֹ", כתב רש"י הקדוש:

"אין 'צו', אלא לשון זירוז, מיד ולדורות.

אמר רבי שמעון -

ביותר צריך הכתוב לזרז, במקום שיש בו חסרון כיס".

וביאור העניין:

שכן, מילת "כיס", עולה בגימטריא למניין צ',

ומילת צ', רומזת אל הצדיק ⁴, צדיק יסוד עולם,

¹ בן הרה"צ רבי מאיר אוחנונה זיע"א, והצדקנית מרת חנה ע"ה.

² נפטר לב"ע, ביום המר והנמהר, כו' לחודש אלול התשע"א.

³ ויקרא, ו' - ב'.

⁴ שבת, קד' ע"א:

"אמרי ליה רבנן לרבי יהושע בן לוי -

אתו דרדקי {היינו: תינוקות של בית רבן} האידנא {היינו: עתה} לבי מדרשא,

ואמרו מילי, דאפילו בימי יהושע בן נון לא איתמר כוותיהו ...

צד"י כפופה וצד"י פשוטה, צדיק כפוף צדיק פשוט.

"כפוף" ⁵, שכופה את יצרו,

"פשוט" ⁶, שנוהג במידת הענווה.

ובעניין זה, הרומז אל מידת הענווה, כאשר אין האדם מזדרז לקראתה, ואינו
נעשה לצדיק,

אזי, אין לך חסרון גדול מזה!

והנה, דברים אלו, אשר יתבארו ויתבררו בסייעתא דשמיא - במאמר זה, היו אצלו
בבחינת ⁷, "נאה דורש, נאה מקיים",

הן בהיותו שומר הברית בבחינת "צדיק יסוד עולם", והן בהיותו "כפוף" - הכופה
את יצרו, והן בהיותו "פשוט" - הנוהג עם הכל במידת הענווה.

היינו נאמן כפוף נאמן פשוט?

הוסיף לך הכתוב כפיפה על כפיפתו, מכאן שנתנה התורה במנוח ראש".

ויעוין בזה, מה שכתב הגה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" זיע"א, (פרשת "כי תצא", אות יא):

"ורצונו לומר -

שיש צדיק כפוף, שנראה כפיפתו והכנעתו, לפני השם יתברך ולבני אדם,

ועל כל פנים, תוכו כבדו.

ויש צדיק פשוט, שאין נראה כפיפתו, כי אם לפני השם יתברך,

ובפני העולם, נראה צדיק פשוט, כאילו הוא מאנשי העולם, להצניע מעשיו יותר.

ושניהם כאחד טובים, גם שזה מעולה מזה".

⁵ שבת, קד' ע"א.

⁶ שבת, קד' ע"א.

⁷ חגיגה, יד' ע"ב.

יבמות, סג' ע"ב.

ירושלמי, חגיגה, פ"ב ה"א.

תוספתא, מסכת חגיגה, פ"ב ה"א.

תוספתא, מסכת יבמות, פ"ח ה"ז.

יהי רצון מלפני העליון ית"ש, שתהיה נשמתו צרורה בצרור החיים, ושתתעלה נפשו מעלה מעלה, במעלות הקדושים והטהורים. ושיהיה מליץ יושר עבור כל בני משפחתו, תלמידיו, ושומעי לקחו, בכל יום ויום בכלל, וביום הדין הקרב ובא בפרט. אמן.
"נִפְשׁוּ בְּטוֹב תְּלִין, וְזָרְעוּ יִירֶשׁ אֶרֶץ" ⁸.

א. את מאמר הכתוב בפרשתן ⁹, "פֶּן יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אוֹ מְשֻׁפָּחָה אוֹ שִׁבְט, אֲשֶׁר לָבְבוּ פָנָה הַיּוֹם מֵעַם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם, פֶּן יֵשׁ בָּכֶם שָׂרֵשׁ פָּרָה רֹאשׁ וְלַעֲנָה", פירש רש"י הקדוש:
"שָׂרֵשׁ פָּרָה רֹאשׁ וְלַעֲנָה" - שורש מגדל עשב מר, כגידין שהם מרים, כלומר, מפרה ומרבה רשע בקרבכם".

ויעויין בדברי התרגום אונקלוס, שביאר פסוק זה בעניין "הרהור בדברים האסורים":
"דִּילְמָא אֵית בְּכוֹן, גִּבֵּר אוֹ אֶתְתָּא, אוֹ זֶרְעִית אוֹ שִׁבְטָא, דִּי לְבָה פָּנִי יוֹמָא דִּין מִדְּחִלְתָּא דִּי אֶלְהָנָא, לְמַהֲדָּ לְמַפְלַח יָת טַעֲנוֹת עֲמֻמָּא הָאֲנוּן, דִּילְמָא אֵית בְּכוֹן גִּבֵּר מְהֵרָה חֲטָאִין אוֹ זָדוֹן".
ולהלן יתבארו הדברים בסייעתא דשמיא.

ב. על מאמר הכתוב בפרשתן ¹⁰, "פֶּן יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אוֹ מְשֻׁפָּחָה אוֹ שִׁבְט, אֲשֶׁר לָבְבוּ פָנָה הַיּוֹם מֵעַם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם, פֶּן יֵשׁ בָּכֶם שָׂרֵשׁ פָּרָה רֹאשׁ וְלַעֲנָה", כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ¹¹:

⁸ תהילים, כה' - יג'.

⁹ דברים, כט' - יז'.

¹⁰ דברים, כט' - יז'.

¹¹ בפרשתן, (עמודים תתע'-תתעא').

"בא וראה, כי בבחינת הרע, קיימות שתי דרגות -

האחת, היא זו, שעל ידי שמשתרש בחטא חלילה, נהפך הוא עצמו להיות רע בעצם.

וטומאה זו, היתה מהותם של אנשי דור המבול,

כמו שאמרו ¹², על הכתוב ¹³, 'וַיֵּרָא יְהוָה, כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ, וְכָל יֶצֶר מַחְשְׁבַת לְבָבוֹ רָע כָּל הַיּוֹם',

אמר הקדוש ברוך הוא, ראו מה רשעים הללו עושין,

כשבראתי אותם, נתתי לכל אחד מהם ב' שמשים, אחד טוב ואחד רע,

והם מניחים הַשָּׁמֶשׁ הַטוֹב, ומתדבקים ומתחברים עם הרע וכו',

הרשעים הללו, לא די להם שלא עשו מיצר הרע יצר טוב, אלא עשו מיצר טוב יצר רע,

שנאמר, ¹⁴, 'וְכָל יֶצֶר מַחְשְׁבַת לְבָבוֹ רָע כָּל הַיּוֹם'. עד כאן.

כלומר, דור המבול לא חטאו במקרה, מפני שנכשלו כתוצאה מפיתויי היצר הרע,

אלא, שהם עצמם היו מהות החטא ועצם הרע,

באופן, שאפילו מיצר הטוב עשו יצר הרע, והיינו, שהשתמשו בו לצורך הרע.

וכמו שדרשו ¹⁵, על הכתוב ¹⁶, 'וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ, קַח כָּל בֶּשֶׁר בָּא לְפָנַי, כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּגִיחָם, וְהִנְנִי מְשַׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ',

'חָמָס' - אינו שְׁוֹה פְּרוּטָה, 'וְגָזַל' - שְׁשֻׁוֹה פְּרוּטָה,

¹² אגדת בראשית, פרק א'.

¹³ בראשית, ו' - ה'.

¹⁴ בראשית, ו' - ה'.

¹⁵ בראשית רבה, פרשה לא, ה'.

¹⁶ בראשית, ו' - יג'.

וְכֵן הָיוּ אֲנָשֵׁי הַמְּבוּל עוֹשִׂים, הָיָה אֶחָד מֵהֶם מוֹצִיא קִפְתּוֹ מִלְּאָה תוֹרְמוֹסִים, וְהָיָה
זֶה בָּא וְנוֹטֵל פְּחוֹת מְשֻׁוּה פְּרוּטָה, וְזֶה בָּא וְנוֹטֵל פְּחוֹת מְשֻׁוּה פְּרוּטָה, עַד מָקוֹם
שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִמֶּנּוּ בְּדִין.

והרי זה מעין 'חטא בהכשר', שהוא שיעבוד היצר הטוב למעשה העבירה, וזו
היא הדרגה הגרועה של הרע.

השנית, אומנם, קיימת דרגה נוספת הפחותה מזו ברשעות,
והיא, שהחטא הוא רק בדרך עראי ומקרה, שנכשל בעקבות פיתויי היצר הרע,
ואילו הוא בעצמו, בשורשו, אינו כן, ומהותו היא טובה.

ונחזי אנן -

שבדור המבול, אמרו ¹⁷, על הכתוב ¹⁸, 'וַיֵּרָא יְהוָה, כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ, וְכָל
יֶצֶר מַחְשְׁבַת לִבּוֹ רָק רָע כָּל הַיּוֹם', 'רַבָּה וְהוֹלָכָתָּ'.

והיינו, מאחר שכל מהותם היא הרע בעצם, לפיכך רעתם רבה והולכת, ואינה
נשארת במקום אחד, אלא מתווספת ומתרבה.

ונוכל לומר -

שזוהי כוונת הכתוב ¹⁹, 'וַיֹּאמֶר יְהוָה, לֹא יִדּוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם, בְּשָׁגֵם הוּא בָּשָׂר,
וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וָעֶשְׂרִים שָׁנָה',

כלומר, שבגודל רשעתם וטומאתם, גרמו קלקול לרוחם,

באופן, שגם הרוח נהפך לבשר גשמי,

בעוד, שלאמיתו של דבר, תפקיד האדם הוא, שגם הבשר יתעלה לבחינת רוח.

וכעת נראה -

מה שאמרו ²⁰, על הכתוב ²¹, 'וַיִּזְכֹּר צִדִּיק לְבִרְכָּהּ, וְשֵׁם וְשָׁעִים יִרְקֹב' - אלו דור
המבול, שנרקבו מן המים,

¹⁷ בראשית רבה, פרשה כז', ג'.

¹⁸ בראשית, ו' - ה'.

¹⁹ בראשית, ו' - ג'.

שנאמר ²², 'וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיָּקוּם',

כדאמרינן ²³, 'כִּי מָחָה אֶמְחָה'.

כלומר, דינו של עצם הרע, הוא להימחות מתחת השמים, ואין לו תקנה אחרת כלל וכלל,

וזהו הצד השווה, שיש בדור המבול ובעמלק, שהם עצם הרע, ולפיכך דינם הוא מחייה.

ותראה, שעניין המחייה האמור כאן, הוא דבר יוצא מן הכלל -

שהרי, אפילו על מומר, נפסק להלכה ²⁴, שאם הוא מת בלא בנים, אשתו זקוקה לייבום,

והרי, עיקר הייבום, הוא שלא ימחה שם המת מישראל,

כמו שנאמר ²⁵, 'וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד, יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת, וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל'.

הרי, שאפילו שמו של מומר, אין עליו להימחות.

ועל כורחך, שהמחייה כאן, היא רק על עצם מהות הרע ממש, כדוגמת עמלק, שהוא הרע בעצם.

ומצינו כן, במפורש, בדברי הזוהר הקדוש ²⁶, על הנאמר בדור המבול ²⁷, 'וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיָּקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה, עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם, וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ, וַיִּשְׁאָר אֲדָם נֹחַ וְאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבֹה' -

²⁰ אגדת בראשית, פרק ד'.

²¹ משלי, י' - ז'.

²² בראשית, ז' - כג'.

²³ שמות, יז' - יד'.

²⁴ שולחן ערוך, (אבן העזר, סימן קנז' סעיף ה').

²⁵ דברים, כה' - ו'.

²⁶ חלק א', דף סח' ע"ב.

כְּמָא דְאַתָּה אָמַר ²⁸, 'שְׁמִם מַחִית לְעוֹלָם וָעֶד', דְּאָפִילוּ לְמִיקָם בְּדִינָא לֹא יְקוּמוּן.

והנה, פסוק זה בתהילים, נדרש במקום אחר ²⁹, על עמלק -

'שְׁמִם מַחִית לְעוֹלָם וָעֶד' ³⁰, כמו שנאמר ³¹, 'כִּי מָחָה אֶמְחֶה אֶת זֵכֶר עַמְלֶק'.

ומוכח שפיר -

שיש קשר לדור המבול עם עמלק, בהיות שניהם עצם הרע,

ולפיכך, ³², 'שְׁמִם מַחִית לְעוֹלָם וָעֶד'.

ותמצא רמז נפלא, במאמר הכתוב ³³, 'וַיִּנָּא יְהוָה, כִּי רָבָה רָעַת הָאָדָם בְּאֶרֶץ, וְכָל
יָצָר מַחֲשַׁבֶּת לְבֹו רָק רָע כָּל הַיּוֹם' -

שהוא סופי תיבות, 'עמלק',

והיינו, שעמלק הוא הרע בעצמותו, וכך גם דור המבול.

ולכן אמרו בזוהר הקדוש ³⁴, על מאמר הכתוב ³⁵, 'וַיֹּאמֶר, כִּי יָד עַל כֶּסֶף יָהּ,
מִלְחָמָה לִיהוָה בְּעַמְלֶק, מִדֶּר דֶּר' -

וְעַלֵּייהוּ כְּתִיב ³⁶, 'יִתְּמוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ' וְגו'.

והיינו, כמו שפירש רש"י ³⁷, על פסוק זה -

²⁷ בראשית, ז' - כג'.

²⁸ תהילים, ט' - ו'.

²⁹ שוחר טוב, (תהילים, פרק ט').

³⁰ תהילים, ט' - ו'.

³¹ שמות, יז' - יד'.

³² תהילים, ט' - ו'.

³³ בראשית, ו' - ה'.

³⁴ חלק ב', דף סז' ע"א.

³⁵ שמות, יז' - טז'.

³⁶ תהילים, קד' - לה'.

חטאים, שיכלה יצר הרע.

והרי מצינו בזוהר הקדוש³⁸ -

שעמלק, הוא היצר הרע עצמו.

ולכן, נאמר עליו³⁹, 'יתמו חטאים מן הארץ', מפני שהוא אינו בגדר חוטאים, אלא, שהוא החטא בעצמו.

ובאמת, כך קראו הכתוב⁴⁰ -

'וישלחך יהוה בדרך, ויאמר, לך והחרימך את החטאים את עמלק, ונלחמך בו עד כלותם אתם'.

ג. על מאמר הכתוב בפרשת "ויצא"⁴¹, "ויצא יעקב מבאר שבע, וילך חרנה", כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א⁴² :

אמרו רבותינו ז"ל - שנטמן יעקב בבית מדרשו של עבר, יד' שנים, כמו שמצינו בש"ס סוף פרק קמא דמגילה⁴³, וכן כתב רש"י סוף פרשת תולדות⁴⁴ ...

וראיתי בספר מר זקני הרב זצ"ל⁴⁵, זה שמו 'בעלי ברית אברהם' כתב יד, שמביא מדרש רבותינו ז"ל בכתב יד -

שאליפז, רדף במצות אביו עשיו להרוג את יעקב,

ויעקב, נתחנן אליו, ואמר לו שיקח כל אשר לו.

³⁷ ברכות, י' ע"א.

³⁸ חלק ג', דף קס' ע"א.

³⁹ תהילים, קד' - לה'.

⁴⁰ שמואל א', טו' - יח'.

⁴¹ בראשית, כח' - י'.

⁴² בספרו הקדוש "פני דוד", (אות יד').

⁴³ יז' ע"א.

⁴⁴ בראשית, כח' - ט'.

⁴⁵ הגה"ק רבינו אברהם אזולאי זיע"א.

ויניחהו ערום ממש, להראות לאביו,
וכן עשה, ונשאר ערום כצאתו מרחם אימו.
והיה שם נהר, ונכנס יעקב אע"ה בנהר, להתחבא שם שהיה ערום.
ובעודו בנהר, בא פרש אחד רוכב על סוס, ופשט בגדיו, וירד בנהר לקרר עצמו,
ושיבולת הנהר שטפו, וחנקו,
ואז יעקב אע"ה עלה, ולבש בגדי חמודות של הפרש, ורכב על הסוס,
ויירא יעקב מאוד, פן קרובי הנטבע יראוהו, ויכירו בגדיו וסוסו, ויעלילו עליו,
לכן, הלך תיכף, ונטמן בבית עבר יד' שנה.
זהו תורף מה שאני זוכר ממדרש הנזכר, שהביא מר זקני הרב זלה"ה, כי כעת אין
הספר אצלי.
ועל פי זה, אומר אני, להרחיב מה שכתב רבינו האר"י זצ"ל⁴⁶ : **כי אבותינו
הקדושים באו לתקן אדם הראשון.**
ואברהם אבינו ע"ה, תיקן חטא אדם הראשון, בעבודה זרה,
ויצחק, תיקן שפיכות דמים,
ויעקב, תיקן גילוי עריות.
ואפשר -
דאברהם אע"ה, **קיבל סקילה - שריפה על עבודה זרה, כי השליכוהו לאור
כשדים.**

⁴⁶ כן מצינו בדברי ה"זוהר הקדוש":

חלק א', דף נב' ע"ב.

חלק ג', דף קיא' ע"ב.

"תיקוני הזוהר", תיקון ע', דף קכח' ע"ב.

⁴⁷ בספרו הקדוש "שער הפסוקים", (פרשת "ויגש").

ואמרו בהגדה, כי מחוס התנור, לא היו יכולין ליקח אברהם ולהשליכו לאור, כי האור היה שולט למרחוק, והיו נשרפים כמה אנשים שרצו להשליכו, ונזדמן השטן, ויעצם בדמות יועץ אחד, לעשות כלי אומנות, ולהניחו שם, ובמנגניו, יושלך מרחוק לתוך האש ממש.

וכן עשו, ונמצא אברהם קיבל סקילה, בהשלכה זו מרחוק, כדכתיב ⁴⁸, 'סְקוּל יִסְקַל אוֹ יִרְה יִירָה'.

ושריפה באור, כמשפט עובדי עבודה זרה, דחייבין סקילה, וכתיב ⁴⁹, 'פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ'.

ויצחק אע"ה, בא לתקן שפיכות דמים, ומאן דקטיל יתקטל ⁵⁰, ומסר עצמו למיתה, ופשט צווארו על גבי המזבח, וקיבל הרג, וכן, 'יצחק', גימטריא 'הרג' ⁵¹.

ויעקב אע"ה, בא לתקן גילוי עריות, והבא על אשת איש מיתתו חנק ⁵²,

וכן יעקב, לפי מדרש הנזכר, היה איזה שעות בנהר שוטף, מוכן ליחנק, בסכנה שישטפנו הנהר ויטבע, כמו שאירע לפרש.

וגם קיבל עליו גלות וייסורין קשים, ופחד לבן ועשו כמה שנים, על שאר עריות ⁵³.

⁴⁸ שמות, יט' - יג'.

⁴⁹ דברים, ז' - כה'.

⁵⁰ תלמוד ירושלמי, מסכת ברכות, פ"א ה"ה.

⁵¹ היינו:

מילת "יצחק", עולה בגימטריא למניין 208,

וכמו כן, מילת "הרג", עולה בגימטריא למניין זה.

⁵² בבא מציעא, נט' ע"א.

⁵³ היינו:

ונמצא, שהאבות הקדושים קבלו ד' מיתות בית דין, וייסורין שקשים ממיתה,
כמו שאמרו ⁵⁴, אלמלא נגדוה לחנניה מישאל ועזריה וכו',
לכפר מה שחטא אדם הראשון, בעבודה זרה גילוי עריות שפיכות דמים.
ואפשר לרמוז -

דסופי תיבות 'וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע', הוא ארבע,
כי עתה, נשלם תיקון אדם הראשון, בקבלת האבות ארבע מיתות.
והשתא 'וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה', רמז דהלך החרון אף והקטיגורים, שהיו על אדם הראשון".
והנה, בין אליפז המופיע בדברי רבותינו ז"ל בריש פרשת "ויצא" ⁵⁵, ובין לבן
הארמי המופיע אף הוא בפרשת "ויצא", ישנו קשר ישיר. וכפי שיתבאר להלן.
דהנה, על מאמר הכתוב בפרשת "ויצא" ⁵⁶, "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע, וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה",
דרשו רבותינו ז"ל ⁵⁷:
שיעקב אע"ה, הוא שאמר את הפסוק ⁵⁸, "שִׁיר לַמַּעֲלוֹת, אֲשָׁא עֵינֵי אֶל הַהָרִים,
מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי".

ובביאור העניין, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ⁵⁹:

"ונראה לי בסייעתא דשמיא, הכוונה -

כי תחילה כשיצא מארץ ישראל, וברח מעשיו,

על עריות דאשת איש, הוצרך להיות נידון בחנק, במה שהיה בנהר.

ברם, על שאר העריות, הוצרך להיות נידון בשאר ייסורים.

⁵⁴ כתובות, לג' ע"ב.

⁵⁵ וכמו שנתבאר לעיל.

⁵⁶ בראשית, כח' - י'.

⁵⁷ בראשית רבה, פרשה סח', ב'.

⁵⁸ תהילים, קכא' - א'.

⁵⁹ בספרו הקדוש "בן איש חי דרשות", על פרשת "ויצא".

פגע בו אליפז, ולקח כל ממונו ⁶⁰,
ונכנס להר המוריה בדלות עד קצה אחרון, ושם, בהר, ה' נצב עליו, ושמרו,
והבטיחו בטובה.
ואחר כך, כשבא לחזור לארץ ישראל, מלא בעושר ובנים וכל טוב,
רדף אותו לבן בהר הגלעד, וביקש לעקור הכל,
וגם שם, באותו ההר, היה ה' יתברך בעוזרו, והצילו מכל רע.
ולזה, עתה ביציאתו, אמר ברוח הקודש - 'אֲשָׂא עֵינַי אֶל הָהָרִים',
הם הר המוריה, שנכנס לתוכו ביציאתו מארץ ישראל,
והר הגלעד, שנכנס לתוכו בביאתו לארץ ישראל, שרדף אותו לבן, והיה גם כן
בצרה גדולה,
'מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי'!
ואמר ⁶¹, 'עֲזָרִי מֵעַם ה' , כאן וכאן,
והיינו -
כי בראשון היה הרודף אליפז, ובשני היה הרודף לבן,
ושניהם, אליפז לבן, גימטריא חרב ⁶², נצולתי ממנו, 'מֵעַם ה' ' '.
ועל דבריו הקדושים, כתב הגה"ק רבינו מנצור בן שמעון זיע"א ⁶³:
"ועוד אפשר לומר, בסייעתא דשמיא -

⁶⁰ וכמו שיתבאר לעיל.

⁶¹ תהילים, קכ"א - ב'.

⁶² היינו:

מילת "אליפז", עולה בגימטריא למניין 128,

ומילת "לבן", עולה בגימטריא למניין 82.

ו-ב' מילים אלו, עולים יחד בגימטריא למניין 210, שהם כמניין מילת "חרב".

⁶³ בספרו הקדוש "שמן המאור", על פרשת "ויצא".

כי הנה ראשי תיבות, 'שיר למעלות, אשא עיני אל הקרים, מאין יבא עזרי. עזרי מעם יהוה, עשה שמים וארץ, בגימטריא⁶⁴, 'וזה הוא אליפז לבן'⁶⁵, בדקדוק". עוד מצאתי בעניין זה, לדבריו של הגה"ק חכם ישעיה חדאד זיע"א⁶⁶:

"ואפשר לרמוז -

'אלי' - נוטריקון, אליפז לבן,
'הקרים' - גימטריא, 'מוריה' עם הכולל⁶⁷.
וגם 'הקרים' - בחשבון קטן עם האותיות, 'הגלעד'⁶⁸,
לרמוז לנזכר, כך נראה לעניות דעתי".
והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "ויצא"⁶⁹, "וישק יעקב לרחל, וישא את קלו ויבדק", כתב רש"י הקדוש:
"ויבדק' - לפי שצפה ברוח הקודש, שאינה נכנסת עמו לקבורה.
דבר אחר - לפי שבא בידיים ריקניות,
אמר, אליעזר עבד אבי אבא, היו בידיו נזמים וצמידים ומגדנות,

⁶⁴ היינו:

המילים המודגשים, מ'-י'-ע'-מ'-י', עולים בגימטריא למניין 240.

⁶⁵ היינו:

המילים "וזה הוא אליפז לבן, עולים אף הם בגימטריא למניין 240.

⁶⁶ הובא בירחון "אור תורה", (תשנ', רס'-רעא', סימן קסט').

⁶⁷ היינו:

מילת "ההרים", עם הכולל, עולה בגימטריא למניין 261,

וכמו כן, מילת "מוריה", עולה בגימטריא למניין 261.

⁶⁸ היינו:

מילת "ההרים", עם מניין האותיות, עולים בגימטריא קטנה למניין 22,

וכמו כן, מילת "הגלעד", עולה בגימטריא קטנה למניין 22.

⁶⁹ בראשית, כט' - יא'.

ואני, אין בידי כלום.

לפי שרדף אליפז בן עשיו במצוות אביו אחריו להורגו, והשיגו,

ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק, משך ידו.

אמר לו, מה אעשה לציווי של אבא!?

אמר לו יעקב, טול מה שבידי, והעני חשוב כמת".

עוד מצינו בעניין זה, לדבריהם של "בעלי התוספות" זיע"א⁷⁰, משם המדרש⁷¹,

על מאמר הכתוב⁷², "וַיָּבֹא עֲמֶלֶק, וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיָדָם":

"עשיו, השביע את אליפז בנו, להרוג את יעקב, לפי שרימהו מן הבכורה,

ואמר לו: בני בכורי, אם תהרגהו תשוב לך הבכורה.

הלך אליפז, נתייעץ עם תמנע אמו⁷³, והיא מנעתו,

ואמרה לו: בני, יעקב גיבור ממך ויהרגך,

ואביך הרשע, אם לא היה ירא ממנו פן יהרגהו, היה חפץ להורגו מידו - יותר

מעל ידי אחרים.

מה עשה אליפז, כדי לקיים מצוות אביו ושבועתו?

הלך אל יעקב, ונטל ממנו כל ממונו, ועני חשוב כמת.

כיוון שראה עשיו, שלא עשה אליפז מצוותו,

הלך לעמלק בן אליפז, ואמר לו שיהרוג יעקב,

נתרצה עמלק לדברי זקנו עשיו, ונשבע לו שיהרגנו".

והנה, יעויין בדבריו של הגה"ק רבינו יהודה אסאד זיע"א⁷⁴, על מאמר הכתוב

בפרשת "ויצא"⁷⁵, "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעֵר שָׁבַע, וַיִּלָּךְ חֲרָנָה":

⁷⁰ בפירוש "בעלי התוספות" על התורה.

⁷¹ אשר אינו נמצא בידיו.

⁷² שמות, יז' - ח'.

⁷³ וכמו שיתבאר להלן.

"ונראה לי, דבראשי תיבות בפסוק זה, מרומז מה שפירש רש"י ז"ל⁷⁶,
דלכך לא הביא יעקב עמו כסף וזהב, דאליפו הרשע נטל הכל ממנו, ועני חשוב
כמת.
ומרומז בראשי תיבות, מאמר חז"ל -
**כשיצא יעקב, מיד בא אליפו רשע, שהוא בין עשיו, ויתן לו יעקב כל - חילו, רק
נשאר המקל. ודוק".**
והנה, בעניינו של אליפו, מצינו כדלהלן:
א. בספר "דברי הימים" נאמר⁷⁷, **"בני אליפו, תימן ואומר, צפי וגעתם, קנז
ותמנע ועמלק".**
ומבואר אם כן:
שתמנע, היתה בתו של אליפו, ולא אשתו.
ומאידך גיסא, בעניין לידתו של עמלק, מצינו בפרשת "וישלח"⁷⁸, **"ותמנע היתה
פילגש לאליפו בן עשו, ותלד לאליפו את עמלק, אלה בני עדה אשת עשו".**
ומבואר אם כן:
שתמנע, היתה פילגשו של אליפו, ולא בתו.
והנה, רבותינו ז"ל במדרש⁷⁹, עמדו בקושיא זו, וביארו:
"וכן נתעסק ביחוס בני עשו, ואלה תלדות עשו"⁸⁰, להודיע נוולן.

⁷⁴ הובא בספרו הקדוש "דברי מהרי"א".

⁷⁵ בראשית, כח' - י'.

⁷⁶ בראשית, כט' - יא'.

⁷⁷ א', א' - ו'.

⁷⁸ בראשית, לו' - יב'.

⁷⁹ תנחומא, (פרשת "וישב", אות א').

⁸⁰ בראשית, לו' - א'.

שָׂאת מוֹצֵא שָׁהֵן בְּנֵי זָמָה, שֶׁכֵּן הוּא אוֹמֵר ⁸¹, 'בְּנֵי אֱלִיפָז, תִּימָן וְאוֹמֵר, צָפִי וְנִגְעָתָם, קִנְזוּ וְתִמְנַע וְעַמְלֵק',

'וְתִמְנַע הִיתָה פִּילְגָשׁ לְאֱלִיפָז' ⁸²,

מִלְמִיד שֶׁנִּשָּׂא אֶת בִּתּוֹ!

כִּיצַד?

הָיָה בָּא אֶל אִשְׁתּוֹ שֶׁל שְׁעִיר, וְעִבְרָה, וְיִלְדָה מִמֶּנּוּ תִּמְנַע,

וְנִשְׂאָה, כְּנוֹשֵׂא בִּתּוֹ שֶׁל שְׁעִיר!

וְהִיתָה בִּתּוֹ!

וְכֵן הוּא אוֹמֵר ⁸³, 'אֵלֶּה בְּנֵי שְׁעִיר הַחֹרִי, יִשְׁבִּי הָאָרֶץ לוֹטָן וְגו', 'וְאַחֲוֹת לוֹטָן תִּמְנַע' ⁸⁴,

מִן הָאֵם וְלֹא מִן הָאָב, שֶׁהִיתָה מִן אֱלִיפָז,

'וְתִמְנַע הִיתָה פִּילְגָשׁ לְאֱלִיפָז בֶּן עֲשׂוֹ' ⁸⁵.

ב. עַל מֵאמֶר הַכְּתוּב ⁸⁶, 'פְּעֻלַּת צְדִיק לְחַיִּים, תְּבוֹאֶת רָשָׁע לְחֻטָּאת', דֵּרַשׁ רַבִּי תַנְחוּם ⁸⁷:

"פְּעֻלַּת צְדִיק לְחַיִּים - זֶה אֱלִיפָז, שֶׁגָּדַל בְּחִיקּוֹ שֶׁל יִצְחָק.

וְתְבוֹאֶת רָשָׁע לְחֻטָּאת - זֶה עַמְלֵק, שֶׁגָּדַל בְּחִיקּוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ."

ג. כֹּתֵב הַגֵּה"ק רַבִּינוּ רַפָּאֵל מֹשֶׁה אֶלְבָּאז זִיע"א ⁸⁸:

⁸¹ דברי הימים א', א' - לו'.

⁸² בראשית, לו' - יב'.

⁸³ בראשית, לו' - כ'.

⁸⁴ בראשית, לו' - כב'.

⁸⁵ בראשית, לו' - יב'.

⁸⁶ משלי, י' - טז'.

⁸⁷ דברים רבה, פרשה ב', כ'.

"אליפז בן עשיו, הוא אליפז התימני שהיה בימי איוב, וחבירו היה,

ולפי שנתגדל בחיקו של יצחק, זכה לנבואה".

ד. על מאמר הכתוב ⁸⁹, "וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתִּימָנִי, וַיֹּאמֶר", כתב רש"י הקדוש, והוא מקור דבריו של הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א - הנ"ל:

"אליפז בן עשיו היה, ועל ידי שנתגדל בחיקו של יצחק, זכה שתשרה עליו שכינה".

ה. והנה, על נבואה זו, אמר אליפז התימני ⁹⁰, "וַאֲלֵי דָבָר יִגָּנֵב, וַתִּשָּׁח אֲזָנֵי שִׁמְעֹן מִנְּהוּ", וביאר בזה ה"מצודת דוד":

"הנה באה אלי דבר נבואה בגניבה,

ועל כי היה מעובדי כוכבים, לא באה אליו הנבואה בדרך ישרה, ממקום הקדוש, כי אם בדרך עקלקלות,

ויתייחס, כאילו גנוב הוא מן הקדושה".

ו. וכאשר נתבאר לנו, שאליפז התימני הוא אליפז בן עשיו, נשכיל ונבין את מאמר רבותינו ז"ל ⁹¹:

"שבעה נביאים, נתנבאו לאומות העולם,

ואלו הן: בלעם, ואביו, ואיוב, אליפז התימני, ובלדד השוחי, וצופר הנעמתי, ואליהוא בן ברכאל הבוזי".

ז. דרשו רבותינו ז"ל ⁹²:

"אמר לו אליפז אל עמלק -

⁸⁸ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות אלף, ערך אליפז).

⁸⁹ איוב, ד' - א'.

⁹⁰ איוב, ד' - יב'.

⁹¹ בבא בתרא, טו' ע"ב.

⁹² תנא דבי אליהו, (רבה, פרק כד').

בני ישראל יורשין העולם הזה והעולם הבא, לכן, לך עכשיו וחפור להן בורות
שיחין ומערות של מים, כדי לשתות הן ומקניהן, והכן להם דרכים,
אם תעשה כן, תזכה ותירש ותנחל, ותבוא לעולם הבא!
אבל הוא, לא עשה כן,
אלא, כיוון שאמר לו רישומו של דבר, מיד יצא עמלק להחריב את העולם,
שנאמר ⁹³, 'וַיָּבֹא עַמְלֵק, וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים' ".
ח. במסכת סנהדרין ⁹⁴, מצינו לדברי רבותינו ז"ל:
"תמנע, בת מלכים הואי ⁹⁵,
דכתיב ⁹⁶, 'אֱלֹהִים לֹטֵן', 'אֱלֹהִים תִּמְנָע' ⁹⁷,
וכל 'אלוף', מלכותא בלא תאגא ⁹⁸.
היא בעיא לאיגיורי ⁹⁹, באתה אצל אברהם יצחק ויעקב ולא קבלוה.
הלכה והיתה פילגש לאליפז בן עשיו,
אמרה, מוטב תהא שפחה לאומה זו, ולא תהא גבירה לאומה אחרת.
נפק מינה עמלק, דצערינהו לישראל ¹⁰⁰.

⁹³ שמות, יז' - ח'.

⁹⁴ צט' ע"ב.

⁹⁵ היינו:

תמנע, בת מלכים היתה.

⁹⁶ בראשית, לו' - כט'.

⁹⁷ בראשית, לו' - מ'.

⁹⁸ היינו:

"אלוף", הוא שם תואר נכבד, אך אינו נחשב כמלך עם כתר.

⁹⁹ היינו:

רצונה של תמנע, היה להתגייר.

מאי טעמא?

דלא איבעי להו לרחקה ¹⁰¹ ".

ט. בעניין פנימיותו של אליפז, כתבו "בעלי התוספות" זיע"א ¹⁰² :

"אליפז, אלי פז,

שאמר לאלוהי זהב, אלי הוא".

וביאור דבריהם הקדושים, יבואר, על פי דברי בעל "הרוקח" זיע"א ¹⁰³ :

"אליפז, אלי פז,

שנתנו פז, כדי שיקח את תמנע".

והיינו :

שאף על פי, שידע אליפז, שאבותיו הקדושים ריחקו את תמנע,

מכל מקום, מחמת שבני משפחתה נתנו לו ממון רב, בעבור שינשא לה, הוא

נשאה ולא הרחיקה מעליו.

ובפרט, שעל נישואים אלו, פסק רב - להלכה ולמעשה ¹⁰⁴ :

"כל הנושא אשה לשום ממון, הויין לו בנים שאינן מהוגנים",

ואם כן, אין פלא, שיצא ממנו בן רשע כעמלק.

¹⁰⁰ היינו:

יצא ממנה עמלק, שציער את עם ישראל.

¹⁰¹ היינו:

שאף על פי שראו האבות הקדושים, שהיא אינה ראויה לבוא בקהל ה',

מכל מקום, מאחר והם נהגו בה "בריוחוק", יצא ממנה עמלק.

¹⁰² בפירוש "בעלי התוספות" על התורה, (פרשת "וישלח").

¹⁰³ פירוש "הרוקח" על התורה, (פרשת "וישלח").

¹⁰⁴ קידושין, ע' ע"ב.

ד. הנה, עמלק נכדו של עשיו, קיבל את שליחותו מסבו עשיו, וכפי שמצינו לדבריהם של "בעלי התוספות" זיע"א¹⁰⁵, משם רבותינו ז"ל במדרש¹⁰⁶, על מאמר הכתוב¹⁰⁷, "וַיָּבֹא עֲמֶלֶק, וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיָדָם":
"עשיו, השביע את אליפז בנו, להרוג את יעקב, לפי שרימהו מן הבכורה, ואמר לו: בני בכורי, אם תהרגהו תשוב לך הבכורה.
הלך אליפז, נתייעץ עם תמנע אמו, והיא מנעתו, ואמרה לו: בני, יעקב גיבור ממך ויהרגך, ואביך הרשע, אם לא היה ירא ממנו פן יהרגהו, היה חפץ להורגו מידו - יותר מעל ידי אחרים.
מה עשה אליפז, כדי לקיים מצוות אביו ושבעתו?
הלך אל יעקב, ונטל ממנו כל ממונו, ועני חשוב כמת.
כיוון שראה עשיו, שלא עשה אליפז מצוותו, הלך לעמלק בן אליפז, ואמר לו שיהרוג יעקב, נתרצה עמלק לדברי זקנו עשיו, ונשבע לו שיהרגנו".
ואותו עמלק, היה מטמא את עם ישראל במשכב זכור, וכפי שכתב רש"י הקדוש¹⁰⁸, על מאמר הכתוב¹⁰⁹, "אֲשֶׁר קָרָךְ בַּדֶּרֶךְ, וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ, וְאַתָּה עֲגַף וַיִּגַע, וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים".
והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "בלק"¹¹⁰, וַיֵּרָא בָּלַק בֶּן צְפּוֹר, אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א¹¹¹:

¹⁰⁵ בפירוש "בעלי התוספות" על התורה.

¹⁰⁶ אשר אינו נמצא בידיו.

¹⁰⁷ שמות, יז' - ח'.

¹⁰⁸ בפירושו השני.

¹⁰⁹ דברים, כה' - יח'.

"אפשר לומר, כי כוונת הפסוק, על ישראל סבא - יעקב אבינו ע"ה,

כי רימה לעשיו, הנקרא 'אַמְרִי', שצד אביו באמרי פיו ¹¹²,

ולקח בכורתו ¹¹³.

והוא סימן שיקח ברכתו.

וכן היה, שהודה יצחק, ואמר ¹¹⁴, 'גַם בְּרוּךְ יְהִי',

מעיקרא סברתי, אולי הפכתי השורה וברכתי לקטן,

ועכשיו שהוא גדול, אליו ברכתי ¹¹⁵, 'גַם בְּרוּךְ יְהִי'.

והנה, בברכת יעקב, אמר לו ¹¹⁶, 'יַעֲבֹדוךָ עַמִּים, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָךְ לְאֲמִים',

אם כן, בשום אופן, אי אפשר לשום אומה ולשון בעולם לשלוט על ישראל.

וזהו ¹¹⁷, 'אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֲמָרֵי, דִּיקָא. כנזכר לעיל.

וכיוון שזכה לכל זה מצד הפה, לזה נתייעץ בלק להביא בלעם, לבטל אותה

ברכה".

והנה, מצינו לדברי ה"זוהר הקדוש" ¹¹⁸ :

"בְּלָעַם וּבִלְקָ, מִסְטָרָא דְעַמְלָק הוּא.

טוֹל ע"ס מִן בְּלָעַם, ל"ק מִן בִּלְק,

¹¹⁰ במדבר, כב' - ב'.

¹¹¹ בספרו הקדוש "פרח שושנה".

¹¹² בראשית רבה, פרשה סג', י'.

¹¹³ בראשית, כז' - לו'.

¹¹⁴ בראשית, כז' - לג'.

¹¹⁵ בראשית, כז' - לג'.

¹¹⁶ בראשית, כז' - כט'.

¹¹⁷ במדבר, כב' - ב'.

¹¹⁸ חלק א', דף כה' ע"א.

אֲשֶׁתָּאֵר בְּבֶל, כִּי שָׁם בָּלַל ה' שְׁפֹת כָּל הָאָרֶץ, ^{119 120} יי'.

עוד מצינו לדבריו הקדושים ¹²¹ :

"דִּהָא חֲזִינָן, דְּבַלְעָם וּבָלַק מִתְּמֹן הוּוּ נִשְׁמָתִין דְּלֵהוּן,

וּבְגִין דָּא, הוּוּ שְׁנֵאִין לְיִשְׂרָאֵל יִתִּיר מְכַל אוֹמָה וְלִישָׁן,

וּבְגִין דָּא, עֲמָלֵק רָשִׁים בְּשִׁמְהוּן, ע"ם מִן בְּלָעָם, ל"ק מִן בָּלַק ¹²² יי'.

והנה, אותו עמלק, הוא סמא"ל הוא הנחש ¹²³,

וכמו כן, שרו של עמלק, "הוא סמאל, הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות"

^{124 125}.

ה. כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א ¹²⁶ :

"קין - הוא זוהמת הנחש, וְהָבֵל - הוא מסטרא דאדם.

¹¹⁹ בראשית, יא' - ט'.

¹²⁰ ותרגום דבריו הקדושים:

בלעם ובלק, היו מצד של עמלק.

כאשר תקח את האותיות ע"ם מן בלעם, ואת האותיות ל"ק מן בלק, לצורך שמו של עמלק,

ישאר בבל, כי שם בלל ה' שפּוֹת כָּל הָאָרֶץ (בראשית, יא' - ט').

¹²¹ חלק ג', דף רפא' ע"ב.

¹²² ותרגום דבריו הקדושים:

שהרי ראינו, שבלעם ובלק היו נשמותיהם משם,

ומשום זה, שנאו את ישראל יותר מכל אמה ולשון,

ולכן, עמלק רשום בשמם, ע"ם מבלעם, ל"ק מבלק.

¹²³ "זוהר הקדוש", (חלק ג', דף רפא' ע"ב).

¹²⁴ לשונו הקדוש של ה"אלשיך הקדוש", (בראשית, ו' - א'. שמות, יז' - ט'. שמואל א', טו' - א').

¹²⁵ על פי מאמרם ז"ל במסכת בבא בתרא (טז' ע"ב).

¹²⁶ בספרו הקדוש "שער הגלגולים", הקדמה לח'.

פירוש הדברים הם כך -

כי על ידי חטאו של אדם הראשון, נתערב טוב ברע, ויצאו קין והבל, שניהם מורכבים מטוב ורע,

אלא, שקין רובו רע מזוהמת הנחש, והבל רובו טוב מצד אדם - ומיעוטו רע מצד הנחש.

אבל, חלק קין הטוב, הוא דבר גדול במאוד מאד, לסיבה שהיה בכור, ולקח הבכורה של חלק הטוב ...

ואחר כך כשיצאו יעקב ועשו, היו בסוד הבל וקין,

וכשנולדו, נולד יעקב¹²⁷, 'וַיֵּדֹא אֶחָזֶזֶת בְּעֵקֶב עֵשָׂו', הוא אותו חלק הטוב של הבכורה, שלקח עשו, שהיה הטוב של קין שנתערב עם הרע".

והנה, בדמיון, וּבְהִקְצֵלֹת הַדְּבָרִים, שבין קין להבל, כתב הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א¹²⁸ :

א. בסיבת הדבר שהכין יעקב אע"ה נזיד עדשים, וכמאמר הכתוב¹²⁹, 'וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נְזִיד, וַיָּבֵא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה, וְהוּא עֵיף',

ידוע ומפורסם הדבר, שבו ביום נסתלק אברהם אע"ה מן העולם, וכפי שכתב רש"י הקדוש¹³⁰ :

"ואותו היום מת אברהם, שלא יראה את עשיו בן בנו יוצא לתרבות רעה, ואין זה שיבה טובה שהבטיחו הקדוש ברוך הוא.

לפיכך, קיצר הקדוש ברוך הוא, ה' שנים משנותיו,

ש-יצחק חי קפ' שנה, וזה קעה'.

ובישל יעקב עדשים, להברות את האבל.

¹²⁷ בראשית, כה' - כו'.

¹²⁸ "פרשת יתרו", שנת תרעג'.

¹²⁹ בראשית, כה' - כט'.

¹³⁰ בראשית, כה' - ל', ד"ה "מן האדום האדום".

ולמה עדשים?

שדומות לגלגל, שהאבילות לגלגל חוזר בעולם".

והנה, באותה העת, עבר אותו רשע ה' עבירות, וכמבואר בגמרא ¹³¹ :

"אמר רבי יוחנן, חמש עבירות, עבר אותו רשע באותו היום -

בא על נערה המאורסה, והרג את הנפש, וכפר בעיקר, וכפר בתחיית המתים,

ושט את הבכורה ¹³²."

וכן הוא, במדרש רבה ¹³³ :

"אמר לו, מה טיבו של נזיד זה?

אמר לו, שמת אותו זקן.

אמר, באותו הזקן פגעה מדת הדין?

אמר לו, הן.

אמר, אם כן, לא מתן שכר ולא תחיית המתים.

ורוח הקדש צונחת ¹³⁴ -

'אל תבכו למת ואל תגדו לו, זה אברהם,

'בכו בכו להלד' ¹³⁵, זה עשו".

ב. והנהגה זו, למד עשיו מקין,

שכן, כאשר שעה הקדוש ברוך הוא להבל ולמנחתו, ואילו לקין ולמנחתו לא שעה,

מיד ¹³⁶, "ויהי בהיותם בשדה, ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו".

¹³¹ בבא בתרא, טז' ע"ב.

¹³² לשון ביזוי, שביזה את הבכורה.

¹³³ בראשית, פרשה סג', יא'.

¹³⁴ ירמיה, כב' - י'.

¹³⁵ ירמיה, כב' - יד'.

¹³⁶ בראשית, ד' - ח'.

ומצינו בזה, בתרגום ירושלמי, ובתרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

"עֲנִי קִין וְאָמַר לְהָבֵל אָחוּי -

לִית דִּין וְלִית דִּיין, וְלִית עָלָם אוֹחֶרֶן, וְלֹא לְמַתָּן אֶגֶר טַב לְצַדִּיקָא, וְלֹא לְאַתְפָּרַע מִן רְשִׁיעָא, וְלֹא בְרַחֲמִין אִיתְבְּרִי עֲלֵמָא, וְלֹא בְרַחֲמִין הוּא מְדַבֵּר,

מִן בְּגִלָּל מַה אִיתְקַבֵּל קוֹרְבָנָךְ מִינְךָ בְּרָעוּ, וּמִנִּי לֹא אִתְקַבֵּל בְּרָעוּא" ¹³⁷.

והנה, מהות חטאו של קין, היתה בעניין "עין רעה", כאשר הביא לקורבנו מן הפסולת שבתבואתו ¹³⁸.

ואף עשיו הרשע - שהיה גלגולו, נהג בבחינת "עין רעה",

כאשר בא להילחם עם יעקב אע"ה, **"וְאֶרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ"** ¹³⁹,

וכידוע, שמניין המילים "רע עין", עולים בגימטריא למניין 400 ¹⁴⁰.

ב. בעניין "שמירת העיניים", והאיסור בראיית מראות אסורות, מצינו בדברי רבותינו ז"ל כדלהלן:

א. על מאמר הכתוב ¹⁴¹, **"וְלֹא תַתִּירוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם"**, דרשו רבותינו ז"ל ¹⁴²:

¹³⁷ והיינו:

שבשעה שראה קין שהקדוש ברוך הוא לא שעה למנחתו,

כפר בעיקר, ואמר -

אין דין ואין דיין, ואין עולם הבא, ואין מתן שכר לצדיקים, ואין הקדוש ברוך הוא נפרע מן הרשעים, ולא ברחמים נברא העולם, ולא ברחמים הוא נוהג.

וכל כך למה?

"מפני שקיבל הקדוש ברוך הוא את קורבנו, ואילו את שלי לא".

¹³⁸ בראשית רבה, פרשה כב' - ה'.

¹³⁹ בראשית, לב' - ז'.

¹⁴⁰ כן כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, (בספרו הקדוש "בן איש חי" הלכות, בהקדמתו לפרשת "בלק", שנה ראשונה).

"אמר רבי לוי, ליבא ועינא, תרין סרסורין דחטאה ¹⁴³,

דכתיב ¹⁴⁴, 'תָּנָה בְּנִי לְבָדָּ לִי, וְעֵינֶיךָ דְּרָכִי תִצְרְנָה',

אמר הקדוש ברוך הוא, אי יהבת לי לבך ועיניך, אנא ידע דאת לי ¹⁴⁵ ".

ב. עוד מצינו בדברי רבותינו ז"ל ¹⁴⁶:

"כל הצופה בנשים, סופו בא לידי עבירה".

ג. על מאמר הכתוב ¹⁴⁷, "כִּי תֵצֵא מִחֲנָה עַל אִבְיָךָ, וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע",

דרשו רבותינו ז"ל ¹⁴⁸:

"שלא יסתכל אדם באשה נאה, ואפילו פנויה,

באשת איש, ואפילו מכוערת,

ולא בבגדי צבע של אשה, ולא בחמור ולא בחמורה, ולא בחזיר ולא בחזירה,

ולא בעופות בזמן שנזקקין זה לזה, ואפילו מלא עיניים כמלאך המוות.

¹⁴¹ במדבר, טו' - לט'.

¹⁴² תלמוד ירושלמי, ברכות, פ"א ה"ה.

¹⁴³ היינו:

הלב והעיניים, הם שתי הסרסורים של העבירה.

¹⁴⁴ משלי, כג' - כו'.

¹⁴⁵ היינו:

שאומר הבורא ית"ש לאדם, אם תתן לי את ליבך ועיניך, על ידי שתשמרם אותם מן החטא, אני יודע שאתה שייך לי.

¹⁴⁶ מסכת כלה, פרק ב'.

מסכת דרך ארץ רבה, פרק א'.

מסכת נדרים, כ' ע"א.

¹⁴⁷ דברים, כג' - י'.

¹⁴⁸ עבודה זרה, כ' ע"א וע"ב.

וב"ספרי", שם.

אמרו עליו על מלאך המוות, שכולו מלא עיניים,
בשעת פטירתו של חולה עומד מעל מראשותיו, וחרבו שלופה בידו, וטיפה של מרה
תלויה בו,

כיוון שחולה רואה אותו, מזדעזע, ופותח פיו, וזורקה לתוך פיו,
ממנה מת, ממנה מסריח, ממנה פניו מוריקות".

חטאו של אדם הראשון, נגרם כתוצאה מן ה"עין",

וכמאמר הכתוב ¹⁴⁹, "וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה, כָּל עֵץ נִחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב
לְמַאֲכָל, וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הָעֵץ, וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע",

וכמאמר הכתוב ¹⁵⁰, "וַיִּתֶּן אֱלֹהִים, כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל, וְכִי תֹאֲכֶה הוּא לְעֵינַיִם,
וְנִחְמָד הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל, וְתִקַּח מִפְּרִיו וְתֹאכַל, וְתִתֵּן גַּם לְאִשְׁתָּה עִמָּה, וַיֹּאכַל".

והנה, כאשר נענש אדם הראשון בעבור חטאו זה, הוא פרש מן האשה במשך קל'
שנים ¹⁵¹, **ופגם בעצמו** ¹⁵².

וידוע מדברי רבותינו זיע"א ¹⁵³:

שמילת "עין", עולה בגימטריא כמניין 130,

שהוא כנגד אותם קל' שנים, שפגם אדם הראשון, בעבור "עץ הדעת".

ד. בעניין הנחש אשר החטיא לאדם הראשון ולחיה אמנו ע"ה, דרשו רבותינו
ז"ל ¹⁵⁴:

¹⁴⁹ בראשית, ב' - ט'.

¹⁵⁰ בראשית, ג' - ו'.

¹⁵¹ עירובין, יח' ע"ב.

¹⁵² שם.

¹⁵³ "מגלה עמוקות", (בראשית, כז' - א').

"אדרת אליהו" לרבינו הרי"ח הטוב זיע"א, (במדבר, כב' - ה').

"בן יהוידע" לרבינו הרי"ח הטוב זיע"א, (עירובין, יח' ע"ב).

¹⁵⁴ במדבר רבה, פרשה יד', יב'.

"שְׁבָעִים שָׁקַל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ" ¹⁵⁵ ... כְּנָגֵד מִרְאשׁ סֵפֶר בְּרֵאשִׁית, עַד קִלְלַת נֹחַשׁ, שְׁבָעִים פְּסוּקִים".

ובזה, מצינו שוב לעניין האות "ע", בחטא זה.

ה. כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ¹⁵⁶ :

"צריך האדם להיזהר בעולם הזה, בפגם המגיע לעיניו, יותר מכל האיברים,

יען, כי כל אבר שחוטא הגוף בו, הנה הוא פוגם כנגדו באבר של נשמתו,

ומאחר שתכלית המעלה של הנאת נשמת האדם הוא בעיניים!

לכך, צריך לקדש ולטהר העיניים שלו, בהיותו בעולם הזה, יותר מכל איברים שלו ...

לכך, צריך לדקדק בדבר הנוגע לעיניים, אפילו בעבור דבר קל כחוט השערה, לסבול עליו צער קשה ומר מאד, כדי לנקותם ולזככם היטב לגמרי".

ז. רבותינו ז"ל ¹⁵⁷, עשו הקפלה בין חלומו של יעקב אע"ה ובין נתינת התורה הקדושה על ידי משה רע"ה, וכדלהלן :

"וַיְהִינָה סֵלָם" ¹⁵⁸ - זֶה סִינִי, אוֹתִיּוֹת דָּדִין הוּא אוֹתִיּוֹת דָּדִין ¹⁵⁹ .

'וַיְהִינָה מִלְאָכֵי אֱלֹהִים' ¹⁶⁰ - עַל שֵׁם 'רִכָּב אֱלֹהִים רִבְתִּים, אֱלֹפִי שְׁנָאן' ¹⁶¹ ,

¹⁵⁵ במדבר, ז' - יג'.

¹⁵⁶ בספרו הקדוש "בן איש חי", (שנה ראשונה, בהקדמתו להלכות פרשת "ואתחנן").

¹⁵⁷ בראשית רבה, פרשה סח', יב'.

¹⁵⁸ בראשית, כח' - יב'.

¹⁵⁹ היינו:

מילת "סלם", ומילת "סיני", עולים כל אחד בגימטריא למניין 130.

¹⁶⁰ בראשית, כח' - יב'.

¹⁶¹ תהילים סח' - יח'.

וְלִמְדָנוּ לְנִבְיָאִים שֶׁנִּקְרְאוּ מִלְאָכִים, דְּכַתִּיב ¹⁶², 'וַיֹּאמֶר חֲגִי מִלְאָךְ ה', בְּמִלְאָכוֹת
ה', לְעַם'.

וְהִנֵּה מִלְאָכֵי אֱלֹהִים ¹⁶³ - זֶה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

יְעֻלִּים ¹⁶⁴ - 'וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים' ¹⁶⁵.

וְיִרְדִּים ¹⁶⁶ - זֶה מֹשֶׁה, 'וַיֵּרֶד מֹשֶׁה' ¹⁶⁷.

וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו ¹⁶⁸ - 'וַיֵּרֶד ה' עַל הַר סִינַי, אֶל רֹאשׁ הָהָר' ¹⁶⁹.

ומבואר:

שעניין לימוד התורה הקדושה אשר ניתן בהר סיני,

קשור ודבוק, בעניין מניין קל', הַמִּכּוֹן כנגד קל' שנים של חטא אדם הראשון.

והנה, על מאמר הכתוב ¹⁷⁰, "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", כתב
הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א ¹⁷¹:

שנוטריקון המילה "בְּרֵאשִׁית", היא, אותיות "שֶׁב-יִרְאֵת",

והנה, המילה "יִרְאֵת", עולה בגימטריא 611,

וכמו כן, המילה "תּוֹרָה", עולה בגימטריא 611.

¹⁶² חגי, א' - יג'.

¹⁶³ בראשית, כח' - יב'.

¹⁶⁴ בראשית, כח' - יב'.

¹⁶⁵ שמות, יט' - ג'.

¹⁶⁶ בראשית, כח' - יב'.

¹⁶⁷ שמות, יט' - יד'.

¹⁶⁸ בראשית, כח' - יג'.

¹⁶⁹ שמות, יט' - כ'.

¹⁷⁰ בראשית, א' - א'.

¹⁷¹ בספרו הקדוש "עטרת תפארת" (בראשית, א' - א').

ללמדך, שהרוצה לשוב בתשובה שלימה על חטאיו, ולהיות ירא שמיים,
צריך לעסוק בתורה הקדושה, אשר היא מכפרת על כל עוונותיו.
ובטעם הדבר, שגדול כוח התורה משאר המצוות, להכניע את היצר הרע, כתב גאון
עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹⁷² :

"דע, כי בשעה שאכל אדם הראשון מעץ הדעת, נהנו כל אבריו, חוץ מן הקנה,
לפי שלא דיבר בעת האוכל.
אבל, חוה אמנו, דברה בעת אכילתה ¹⁷³, ופגמה אפילו הקנה שלה.
ואפשר, אני אומר -
כי למה הנשים אינם בכלל לימוד התורה, כיוון שהקנה שלהם חס ושלוש פגום,
כידוע מדבריו ז"ל.
אבל האנשים, אשר לפני הש"ס הם נגשים, נאה ויאה להו לימוד התורה, כי
הקנה שלהם אינו פגום".
וביאר בזה מהר"י קורין זיע"א ¹⁷⁴, רבו של הגה"ק רבי חיים סינאוני זיע"א:
דהנה, אמרו רבותינו ז"ל ¹⁷⁵, "אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית המדרש",
והנה, "מנוול", עולה בגימטריא 132,
והיצר הרע, אשר הוא "סמאל", עולה בגימטריא 132 - עם הכולל.

¹⁷² בספרו הקדוש "דברים אחדים", דרוש יג',

וכמו כן, בספרו הקדוש "דבש לפי", מערכת ש', אות ו'.

¹⁷³ שאמרה לאדם הראשון לאכול,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ג' - ז'):

"וְלָאָדָם אָמַר, כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וְתָאֵכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, לֵאמֹר, לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, אֲרוּרָה הָאֲדָמָה
בְּעֵבְרְךָ, בְּעֵצָבֹן תֹּאכְלֶנָּה, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ".

¹⁷⁴ בספרו הקדוש "מחמדי שמים", ח"ב, עמודים שכו'-שכז'.

¹⁷⁵ קידושין, ל' ע"ב.

ללמדך, שהיות והאדם שייך בדברי התורה הקדושה, מחמת שלא פגם את הקנה שלו,

ממילא, כאשר יפגע בו ה"מנוול" שהוא היצר הרע, התיקון היחיד שיש לעשות עמו, הוא, למושכו לבית המדרש -

על ידי עסק התורה הקדושה, בקדושתה ובטהרתה.

ובעומק העניין, כתב הגה"ק בעל "אגלי טל" זיע"א¹⁷⁶, משמו של אביו הגה"ק בעל "אגודת אזוב" זיע"א:

שעל חטאים של שז"ל ו-פגם הברית, אין מועילה תשובה רגילה.

שכן, תשובה על חטאים רגילים, נעשית על ידי ליבו של האדם,

וכמאמר הכתוב¹⁷⁷, "הַשִּׁמּוֹן לֵב הָעַם הַזֶּה, וְאַזְנוֹי הַכֶּבֶד, וְעֵינָיו הַשֶּׁעַ, כִּי יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאָזְנוֹ יִשְׁמָע, וּלְבָבוֹ יִבִּין, וְשֵׁב וּרְפָא לוֹ".

ומה שאין כן, בעניין חטאים של שז"ל ו-פגם הברית,

הבאים מן קלקול המוח, ואינם תלויים בקלקול הלב.

ולפיכך, התיקון לחטאים אלו, נעשה, אך ורק על ידי יגיעת המוח - של לימוד התורה הקדושה, ובכך מתקיימת טהרתו.

ומעתה, נשכיל ונבין, את דבריו הקדושים של אדונינו הרמב"ם זיע"א¹⁷⁸:

"גְּדוּלָה מְכֹל זֹאת אָמְרוּ, יִפְּנֶה עֲצָמוֹ וּמַחְשַׁבְתּוֹ לְדַבְּרֵי תוֹרָה, וְיִרְחִיב דַּעְתּוֹ בְּחֻקֵּי הַחֻקִּים,

שֶׁאֵין מַחְשַׁבֶּת עֲרִיזוֹת מִתְגַּבֶּרֶת, אֶלָּא, בְּלֵב פָּנוּי מִן הַחֻקִּים".

והנה, מניין שמו של "בלק", אשר נתן את האותיות קל' לעמלק¹⁷⁹, עולה בגימטריא למניין 132,

¹⁷⁶ בהקדמתו לספרו.

¹⁷⁷ ישעיה, ו' - י'.

¹⁷⁸ פכ"ב מהלכות איסורי ביאה הכ"א.

¹⁷⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

וכמניין "מנוול", וכמניין "סמאל" - עם הכולל,

ללמדך, שהדרך להכניעו, הוא אך ורק על ידי דברי התורה הקדושה.

והנה, ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו זיע"א, בגודל מעלת לימוד המשניות, כתיקון לפגם הברית. וכדלהלן:

א. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א¹⁸⁰ :

"יזהר לקבוע לימודו בלילה, במשניות או בזוהר, או שניהם כאחד טובים.

משנה, אותיות נשמה.

וכשקורא סדר זרעים - יכווין לתקן אשר פגם במאכלות אסורות, ובברכות לבטלה, וכיוצא.

וכשקורא סדר מועד - יכווין לתקן אשר חטא בחילול שבת וימים טובים.

וכשקורא סדר נשים - יכווין לתקן מה שפגם בעריות, ובשבועות ונדרים.

וכשקורא סדר נזיקין - יכווין לתקן מה שחטא ל-ה', במה שהזיק לחבירו, כי ההזיק עצמו בעי לשלומי.

וכשקורא סדר קודשים - יכווין לתקן נשמתו הקדושה אשר הוציאה לחולין, ואשר לא נזהר בשחיטה ובדיקה, ולחייב כרת, ולתפילות בלא כוונה.

וכשקורא סדר טהרות - יכווין לתקן מה שפגם בנידה וקרי ונטילת ידים".

ב. כתב הגה"ק רבינו חיים פלאגי זיע"א¹⁸¹ :

"וסמא דכולא, היא התורה¹⁸²,

שלומד האדם בחיים חיותו, יום ולילה לא ישבות, ובפרט קודם שכיבה וכו'.

ומה גם, אם לומד משנה, אותיות נשמה,

¹⁸⁰ בספרו הקדוש "מורה באצבע" (סימן ב', אותיות מ'-מא').

¹⁸¹ בספרו הקדוש "תוכחת חיים" (פרשת "שמות").

¹⁸² היינו:

שהרפואה לכל חטאיו של האדם, היא באמצעות לימוד התורה הקדושה.

כי בזה מוציא לאור, כל הנשמות שנישבו בתוך עמקי הקליפות.

ונראה טעם פשוט לזה -

כי כיוון שהתורה נקראת ברית, כמו שדרשו רבותינו ז"ל¹⁸³, על הפסוק¹⁸⁴, 'אם לא בריתי יומם וְלַלְיָהּ וכו',

אם כן, מהאי טעמא גופיה, התורה מכפרת על עוון פגם הברית.

וגם אם נתחייב מיתה על ידי חטא זה, התורה נותנת לו חיים,

כי גדולה תורה, שהיא נותנת חיים לעושיה, בעולם הזה ובעולם הבא¹⁸⁵,

שנאמר¹⁸⁶, 'כי חיים הם למצאיהם, ולכל בשרו מרפא'.

עוד מצינו בגודל מעלת לימוד המשניות, לדרשתם של רבותינו ז"ל, על מאמר הכתוב¹⁸⁷, 'גם כי יתנו בגוים, עתה אַקבֹּצֶם, וְיַחֲלוּ מַעֲט, מִמֶּשָׁא מֶלֶךְ שָׁרִים':

"אי תנו כולהו, עתה אקבצם"¹⁸⁸,

"אין כל הגליות הללו מתפנסות, אלא בזכות משניות"¹⁸⁹.

ח. ומעתה, בין תבין:

א. על מאמר הכתוב בפרשת "פינחס"¹⁹⁰, 'לִכְן אָמַר, הִנְנִי נֹתֵן לְךָ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם', כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א¹⁹¹:

¹⁸³ שבת, לג' ע"א.

¹⁸⁴ ירמיה, לג' - כה'.

¹⁸⁵ אבות, פ"ו מ"ז.

¹⁸⁶ משלי, ד' - כב'.

¹⁸⁷ הושע, ח' - י'.

¹⁸⁸ בבא בתרא, ח' ע"א.

¹⁸⁹ ויקרא רבה, פרשה ז', ג'.

¹⁹⁰ במדבר, כה' - יב'.

¹⁹¹ בספרו הקדוש "פני דוד", (פרשת "בלק", אות טז').

- "אמרו רבותינו ז"ל¹⁹², 'וַיִּשָּׂם ה' לְקִיָּן אוֹתוֹ'¹⁹³, אוֹת נ', דהוא חיים.
והיינו דְּשָׁאַלָה רחב¹⁹⁴, 'וַיִּנְתְּנֶם לִי אוֹת אֶמֶת', סימנא דחיי בעאת מיניהו, כמו
שכתב בזוהר הקדוש¹⁹⁵ ".
ב. את מאמר הכתוב¹⁹⁶, "וַיִּחַלֵּשׁ יְהוֹשֻׁעַ, אֶת עַמְלֶק וְאֶת עַמּוֹ, לְפִי חֶרֶב", יש
לפרש :
שיהושע בן נון, הצליח להחלישם קצת, אך לא להכניעם לגמרי¹⁹⁷.
ג. ונראה לבאר בזה :
שהצלחתו של יהושע בן נון, היתה, רק ב-"עמו", שהוא נוטריקון - עם ו'.
והיינו, שהוא הצליח להכניע את עמלק רק באותיות "עמ",
ברם, בעניין האותיות "לק", הַמְכַנְּוֹת כנגד קל' שנים של חטא אדם הראשון,
הוא לא הצליח להכניעו.
ולפיכך, נאמר, "וְאֶת עַמּוֹ", דייקא,
שכן, האות ו', מרמזת על אות החיים,
וכאשר האותיות "לק" מתקיימות, אזי, אין חיים לעולם.
ד. ולפיכך, רצה בלק הרשע, לעורר שוב את קליפת עמלק, על ידי הצטרפותו
לבלעם הרשע¹⁹⁸,
ובכך, לעורר את בחינת "רע עין"¹⁹⁹.

¹⁹² "זוהר הקדוש", (חלק א', דף רמא' ע"ב).

¹⁹³ בראשית, ד' - טו'.

¹⁹⁴ יהושע, ב' - יב'.

¹⁹⁵ חלק א', דף רמא' ע"ב.

¹⁹⁶ שמות, יז' - יג'.

¹⁹⁷ כן כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א, בספרו הקדוש "פרח שושנה", (במדבר, כב' - ב').

¹⁹⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

ה. הוא אשר נאמר בריש פרשת "בלק" ²⁰⁰, "וַיֵּרָא בָּלֶק בֶּן צְפּוֹר, אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶמְרָיו", והיינו, רֵאִיָּה שיש עמה התבוננות, היאך להחליש ולבטל את תיקון ה-רפח' ניצוצין.

ו. הוא אשר נאמר בפרשת "בלק" ²⁰¹, "וַיֵּרָא אֶת עֲמֹלֶק, וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ, וַיֹּאמֶר, רֵאשִׁית גּוֹזִים עֲמֹלֶק, וְאַחֲרֵיתוֹ עַדִּי אֲבִיד": שכן, כל תכליתם של בלק ובלעם, היתה להחטיאם על ידי כוחו של עמלק, בעניין העין.

והוא הנאמר ²⁰², "הֶחָכֶם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ, וְחֶכְסִיל בְּחִשְׁדּוֹ הוֹלִיךְ, וַיַּדְעֵתִי גַם אֲנִי שֶׁמִּקְרָה אֶחָד יִקְרָה אֶת כָּלָם": שכן, החכם יודע ²⁰³, ש- "על מה תכנו עוד תוסיפו סרה, כל ראש לחלי וכל לבב דני", והיינו, שכל תכלית החולי, הן התלויים בגוף והן התלויים בנפש, באים בעקבות פגם העיניים הנמצא בראש.

ותיקונם, נעשה אף הוא בבחינת הראש, שכן, דברי התורה הקדושה נקראים בשם "ראשית", וכמאמר הכתוב ²⁰⁴, "יִהְיֶה קִנְיָי רֵאשִׁית דְּרִכּוֹ, קִדָּם מִפְּעֻלָּיו מֵאֲזוֹ", ועל ידי כך, באה יראת שמים לאדם, שאף היא נקראת בשם "ראשית",

¹⁹⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²⁰⁰ במדבר, כב' - ב'.

²⁰¹ במדבר, כד' - כ'.

²⁰² קהלת, ב' - יד'.

²⁰³ ישעיה, א' - י'.

²⁰⁴ משלי, ח' - כב'.

וכמאמר הכתוב ²⁰⁵, "ראשית חכמה יראת יהוה, שכל טוב לכל עשיהם, תהלתו עמדת לעד".

ט. במצוות ביכורים, מצינו את עניין "ראשית",

וכמאמר הכתוב ²⁰⁶, "ראשית בכורי אדמתך, תביא בית יהוה אלהיך, לא תבשל גדי בחלב אמו",

וכמאמר הכתוב ²⁰⁷, "ועתה, הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי יהוה, והנחתו לפני יהוה אלהיך, והשתחוית לפני יהוה אלהיך",

והנה, מילה זו, מבטאת "חביבות וחשיבות", שכן, כל דבר ראשון "חביב וחשוב לו לאדם עד למאוד".

ואם כן, כאשר נאמר בעניין עמלק ²⁰⁸, "וירא את עמלק, וישא משלו, ויאמר, ראשית גוים עמלק, ואחריתו עדי אבד",

פירוש הדבר, שעמלק הרשע, פטא במעשיו "חביבות וחשיבות", להיות כקוץ מכאיב לעם ישראל,

והוא היה ראש וראשון, לצנן את להט הקדושה והפחד שפחדו אומות העולם מעם ישראל ²⁰⁹.

ובביאור השלכות מעשיו, כתב הגה"ק בעל "שפת אמת" זיע"א:

שלאחר כל הניסים הגלויים אשר היו בעת יציאת מצרים, היו כל אומות העולם מוכנים לעבוד את הבורא ית"ש,

אלא, שמעשיו של עמלק הרשע, בלבלו וקלקלו את הכל ²¹⁰.

²⁰⁵ תהילים, קיא' - י'.

²⁰⁶ שמות, כג' - יט'.

שמות, לד' - כו'.

²⁰⁷ דברים, כו' - י'.

²⁰⁸ במדבר, כד' - כ'.

²⁰⁹ עיין בפירוש רש"י הקדוש, (דברים, כה' - יח').

ולא עוד, אלא, שכל הקלקולים שנעשו על ידי עם ישראל, בחטא העגל, באו על ידי עמלק הרשע ²¹¹.

ל. זאת תורת העול"ה:

א. בטעם מצוות שופר, מצינו לרבותינו ז"ל ²¹², שהוא מלשון "שפרו מעשיכם".

ב. טעם נוסף, כתב רבינו הטור זיע"א ²¹³, שהוא לערבב את השטן,

ונרמז הדבר בראשי תיבות "שופר": "אין שטן ואין פגע רע".

ג. והנה, בטעם זה, משתמשים עמלק והנוהג בדרכיו, האומרים ²¹⁴, "שלוש יהיה לי, כי בשררות לבי אליך"

ועל כן, הם מבטיחים לעצמם, בדרך ניחותא, "אין שטן ואין פגע רע"!

ד. טעם נוסף, הובא משם הגה"ק רבינו יעקב יצחק רבינוביץ זיע"א - "היהודי הקדוש מפשיסחא" ^{215 216}, שהוא בכדי "להכניע את היצר הלב הזונה" ²¹⁷,

²¹⁰ פרשת "כי תשא", (תרלט').

פסח, (תרלח', בד"ה "אז נבהלו").

²¹¹ פרשת "יתרו", (תרלה').

²¹² ויקרא רבה, פרשה כט', ו'.

פסיקתא דרב כהנא, פסקא כג'.

אבודרהם, (תפילת ראש השנה).

דרשות רבי יהושע אבן שועיב, (דרשה לראש השנה).

²¹³ אורח חיים, סימן תקפה'.

²¹⁴ דברים, כט' - יח'.

²¹⁵ כן כתבו האחים הקדושים:

הגה"ק רבינו ירחמיאל ישראל יצחק דנציגר זיע"א מאלכסנדר, (בספרו הקדוש "ישמח ישראל", לפרשיות "נצבים וילך").

ונרמז הדבר בראשי תיבות של מאמר הכתוב בפרשתן²¹⁸ : "שָׁרֵשׁ פָּרָה רֹאשׁ וְלַעֲנָה".

ה. הן דור המבול והן עמלק, הרשיעו מעשיהם עד למאוד²¹⁹, עד כדי כך שמעשיהם הרשיעו אף את זולתם. ויתבארו הדברים כדלהלן.
- "דור המבול".

בעניין הקלקול שהוביל למבול²²⁰, מצינו בספרים הקדושים "בית הלוי"²²¹ ו"לב אליהו"²²², שביארו בזה:

שכאשר האדם מרשיע את מעשיו, הוא לא מרשיע רק את עצמו, אלא, שהוא מוציא מתוכו השפעה רעה, הנספגת בכל סביבתו, עד כדי כך, שהשפעתו הרעה, גורמת קלקול אל כל שכניו, ואף על בעלי החיים, והארץ עצמה.
ומשכך:

כאשר כלל בני האדם שבאותו הדור, הרשיעו את מעשיהם, ברשעות ושחיתות מאין כמותה,

הגה"ק רבינו שמואל צבי דנציגר זיע"א מאלכסנדר, (בספרו הקדוש "תפארת שמואל", לפרשת "כי תבוא", אות ב').

²¹⁶ וכן כתב הגה"ק רבינו מאיר מאזוז זיע"א, (בספרו הקדוש "אסף המזכיר", מערכת השי"ן, שופר - ב').

²¹⁷ לשון קודשו של הגה"ק רבינו מאיר מאזוז זיע"א, (שם).

²¹⁸ דברים, כט' - יז'.

²¹⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²²⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²²¹ להגה"ק רבנו יוסף דב הלוי סאלאוויציק זיע"א.

בפרשת "נח".

²²² להגה"ק רבינו אליהו לאפיאן זיע"א.

בפרשת "נח".

ממילא, העולם כולו, התקלקל והזדהם, אף בקלקולם של בעלי החיים ובקלקולה של האדמה.

ואם כן, אין בכך כל פלא שהגיע העולם לתכלית קלקול שכזה.

עוד כתב הגה"ק בעל "בית הלוי" זיע"א²²³ :

"דכמו דהאדם פועל בעצמו על ידי מעשיו, ועושה בעצמו טבע שני להשתוקק לזה שעשה מכבר,

כן פועל במעשיו בכל העולם כולו,

ואם עושה עבירה, מגביר כוח של אותו העבירה, והתשוקה לזו העבירה בכל העולם.

ולא מבעיא, אם עושה בפרהסיא, הא ודאי דפועל גם בשארי אנשים שלומדים ממעשיו.

אלא, אפילו עושה בצינעא בינו לבין עצמו,

מכל מקום, על ידי המשכו אחרי התאוה, מגביר כוחה של זו התאוה, עד שמשריש זה בטבעו של העולם, להיות טבעם נמשך לזה יותר ממה שהיה מקודם.

ולא לבד באדם, אלא גם בכל הברואים השפלים פועל כן,

כי כן יסד מלכו של עולם -

שכל השפלים, יהיה טבעם נמשך אחרי מעשה האדם! ...

וזהו גם כן ביאור מה דאיתא גבי דור המבול ... העניין כמו שכתבנו, דדור המבול הגבירו כל כך התאוה להזדקק לשאינו מינם, עד שנעשה כן בטבע, ושוב התחדשה טבע זו גם לבהמה חיה ועוף גם כן ...

ובזה, נוכל לפרש אומרים²²⁴, 'וְעַל כָּרְחֶךְ אֶתָּה עֲתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן' -

²²³ שו"ת "בית הלוי", (חלק דרושים, דרוש טו').

²²⁴ מסכת אבות, פרק ד' משנה כב'.

דהם שני בחינות, דדין הוא על מעשים שעשה בעצמו, וחשבון הוא מה שמחשבין עמו כמה יש לו במעשה חבירו".

- **"עמלק":**

כתב הגה"ק רבי יהושע הלר זיע"א²²⁵, משמו של הגה"ק רבינו אביעד שר שלום באזילה זיע"א²²⁶:

"שכאשר מחטיא, גם אחרי מיתתו, לעונשו אין קץ, אפשר, שילכו ויתרבו מאוד, אותן האנשים שיחטאו בשבילו, ורבים אשר ימית במותו, מאשר המית בחייו.

ועל זה ביאר כבוד הרב משה זכות, מה שאמר הכתוב²²⁷, 'גִּדְלָה הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילָה, אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקֻחוֹת עַל כָּל דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם, לְתֵת לְאִישׁ כְּדֶרְכּוֹ וְכִפְרֵי מַעַלְלָיו' -

שכאשר הקדוש ברוך הוא משכיר ומעניש איש אחד, הנה עיניו יתברך פקוחות על כל דרכי בני אדם אשר בעולם, לראות אם מעשיו עשו פירות והוא היה בעוכריהם,

אז יעניש אותו על כולם!

וזהו, 'לְתֵת לְאִישׁ כְּדֶרְכּוֹ וְכִפְרֵי מַעַלְלָיו'."

ואם כן, עמלק הרשע, אשר הוא היצר הרע בעצמותו²²⁸,

²²⁵ תלמיד הגה"ק רבינו ישראל זיע"א מסלנט.

בספרו הקדוש "תולדות יהושע", (מסכת אבות, פרק ב' משנה ב').

²²⁶ תלמידים של: הגה"ק רבינו משה זכות זיע"א, הגה"ק רבינו בנימין הכהן ויטאלי זיע"א, הגה"ק רבינו יהודה בריאל זיע"א.

בספרו הקדוש "אמונת חכמים".

רבה של מטובה, נפטר לב"ע: טו' תשרי התק"ד.

²²⁷ ירמיה, לב' - ט'.

²²⁸ "זוהר הקדוש", (חלק ג', דף קס' ע"א).

ואשר השריש את חטאו בתוך עם ישראל,

עד כדי כך, שנצטוונו לזכרו זכירה עולמית²²⁹, ולמחותו מן השמים²³⁰,

נידון בכל זמן ועת, על מעשיו הרעים שמשתרשים והולכים.

ולא הוא בלבד, אלא כל אחד ואחד מבני ישראל, המרשיע את מעשיו, עד שנעשה
רע ורשע בעצם,

נידון בכל זמן ועת, על מעשיו הרעים שמשתרשים והולכים.

- ועל פי זה, נוכל לבאר כמין חומר, את מאמרו של רבי אבהו, במסכת ראש
השנה²³¹:

"אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם -

מפני מה, אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים?

אמר להם -

אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל
אומרים שירה?!"

ומבואר בדבריו הקדושים:

שביום ראש השנה, הקדוש ברוך הוא, דן אף את המתים.

ולהמתבאר, אתי שפיר:

שביום ראש השנה, מלבד שהבורא ית"ש דן את כל אחד ואחד על מעשיו ועל
חטאיו,

הוא דן, אף את מקור החטא, ואת הגורם להשרשת אותו הרוע בעולם.

ו. ומעתה, נשכיל ונבין כמין חומר, את מאמר הכתוב בפרשתן²³², "פֶּן יִשָּׁ
בְּכֶם שֶׁרֶשׁ פָּרָה רֹאשׁ וְלֹעָנָה", אשר בו נרמז עניין "מצוות שופר":

²²⁹ דברים, כה' - יז'.

²³⁰ דברים, כה' - יט'.

²³¹ ראש השנה, לב' ע"ב.

שכן, מהות הציווי האמור בפרשתן, ומהות מצוות שופר, אחד הם,
ומהותם, לדחות ולהכחיד את כוחו וזוהמתו של עמלק, אשר יכולה להשתרש אצל
כל אחד ואחד, חלילה וחס.
ז. על מאמר הכתוב ²³³, "כֹּה אָמַר יְהוָה, הַנּוֹתֵן בְּיָם דָּרָךְ, וּבְמַיִם עֲזִים
נְתִיבָה", כתב רבינו האר"י זיע"א ²³⁴:
שפסוק זה, סובב והולך, על חודש "אלול".
ובביאור העניין, כתב הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" זיע"א ²³⁵, משם
אדונינו הגר"א זיע"א:
שמילת "דרך", מורה, על "דרך הכבושה לרבים", שהכל יכולים להלך בתוכה.
וממילא, כתב רבינו זיע"א:
דהנה, ה-"דרך הראשונה", היתה הדרך שהמציא הבורא ית"ש, בעבור יעקב
אע"ה, קודם ירידתו למצרים,
וכמאמר הכתובים ²³⁶, "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֵת הַלַּיְלָה, וַיֹּאמֶר, יַעֲקֹב
יַעֲקֹב, וַיֹּאמֶר, הִנְנִי. וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הֵאֱלֹהִי אֲבִיךָ, אֵל תִּירָא מִרְדֵּה מִצְרַיִם, כִּי
לְגוֹי גָדוֹל אֲשִׁימְךָ שָׁם".
ואלמלא שהמציא לו הבורא ית"ש דרך זו, לא היו יכולים עם ישראל לצאת
ממצרים ²³⁷.

וביאר רבינו זיע"א, ג' גימטריאות:

- המילים "יַעֲקֹב יַעֲקֹב", עולים בגימטריא 364,

²³² דברים, כט' - יז'.

²³³ ישעיה, מג' - טז'.

²³⁴ בספרו הקדוש "שער רוח הקודש", (דף מד' ע"א).

²³⁵ בפרשת "שופטים", (עמוד צט').

²³⁶ בראשית, מו', ב' - ג'.

²³⁷ "מכילתא", (פרשת "יתרו", יח' - יא').

והמילים "קס דרך", עולים גם כן בגימטריא למניין זה.

- כאשר נמזג את מילת "אלהים" - העולה בגימטריא למניין 86, במילת "הויה" - העולה בגימטריא למניין 26, נקבל בגימטריא מניין 112 - וכמניין "יבֵּק".
- מילת "דרך", עולה בגימטריא למניין 224, וכמניין ב' פעמים מילת "יבֵּק".

וביאור הגימטריאות, כך הוא:

קודם יציאתם של עם ישראל ממצרים, אשר היא "מצַר יָם"²³⁸, מיתק הבורא ית"ש, את "מידת הדין", הנרמזת במילת "אלהים", על ידי "מידת הרחמים", הנרמזת בשם "הויה".
ולא פעם אחת בלבד, מיתקה הבורא ית"ש, אלא, ב' פעמים.
ומיתוקים אלו, נרמזו במילת "דרך", אשר היא הדרך שהמציא הבורא ית"ש ליעקב אע"ה, בכדי שיוכל לצאת מארץ מצרים.
ולפיכך, אמר הבורא ית"ש, ליעקב אע"ה, "יַעֲקֹב יַעֲקֹב",
שכן, על ידי כך, העמיד לו הבורא ית"ש את הדרך, שהוא "קס דרך".
וממילא, כך הוא ביאור מאמר הכתוב ²³⁹, "כֹּה אָמַר יְהוָה, הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ, וּבַמַּיִם עֲזָיִם נְתִיבָה":

"הַנּוֹתֵן בַּיָּם" - היינו, מצרים, שהיתה "מצַר יָם",
"דֶּרֶךְ" - היינו, ב' המיתוקים של מילת "אלהים", במילת "הויה",
אשר מחמתם זכינו לצאת מארץ מצרים.

²³⁸ ידוע בשם רבותינו המקובלים זיע"א - כי "מצרים", פירושו "מצַר יָם".

וכמו שכתב ה"ריקנאטי" (בפירושו על התורה, פרשת "מקץ"), על הפסוק (בראשית, מא' - מג'), "וַיַּרְכֵּב אֹתוֹ בַּמֶּרְכָּבָה הַמְּשֻׁנָּה אֲשֶׁר לוֹ, וַיִּקְרָאוּ לִפְנֵי אֲבָרָה, וְנָתַן אֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם":

"מילת מצרים, הוא לשון מיצר השכינה, הנקראת 'יָם'."

²³⁹ ישעיה, מג' - טז'.

והנה, מחמת שבמשך השנה, מזדהם האדם בחטאיו, ומקלקל את דרכיו, הזהירה אותנו התורה הקדושה, בפרשת "שופטים" ²⁴⁰, "תִּכְיֶינָה לְךָ הַדֶּרֶךְ, וְשִׁלְשַׁת אֶת גְּבוּל אֲרָצְךָ, אֲשֶׁר יִנְחִילְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, וְהָיָה לְנוֹס שָׂמָּה כָּל רֹצֵחַ" - והיינו, שב-"חודש אלול", אשר הוא הכנה לימים הנוראים הבאים עלינו לטובה, עלינו לקיים בעצמינו, "תִּכְיֶינָה לְךָ הַדֶּרֶךְ", על ידי יציאה חדשה ממצרים, אשר היא "מִצְרַיִם".
ובמקום אחר ²⁴¹, כתב רבינו זיע"א:
שראשי התיבות, של מאמר הכתוב ²⁴², "כֹּה אָמַר יְהוָה, הַנּוֹתֵן בְּיָם דֶּרֶךְ, וּבְמִים עֲזִים נְתִיבָה", עולים בגימטריא למניין 137,
וכמו כן, מילת א'-עָנִיו, עולים בגימטריא למניין זה.
ללמדך:
שיסוד היסודות ועמוד החכמות, לעבודת ה' בחודש "אלול", הוא, עניין הענווה.
שכן, רק על ידי מידה זו, יכול האדם לעבור באותה ה-"דרך", ולהיטהר מטומאתו,
ובנוסף, רק על ידי מידה זו, בכוחו של האדם להיטהר ב-נ' שערי קדושה, וכפי שהיה בעת יציאת מצרים.
ח. יעויין בדברי קודשו של רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ²⁴³, בביאור מילת "נִצְבִּים" ²⁴⁴:
שהאותיות נ' ו-צ', באים לרמז על מידת הענווה ²⁴⁵,

²⁴⁰ דברים, יט' - ג'.

²⁴¹ עמוד קנג', "חדשי השנה" - אלול.

²⁴² ישעיה, מג' - טז'.

²⁴³ בספרו הקדוש "עוד יוסף חי", (על פרשתו).

²⁴⁴ דברים, כט' - ט'.

והאותיות "בים", מרמזות על העולם הזה, הדומה לימיו שגליו מרובין. יעויין שם בדבריו הקדושים

ט. מילת "עמלק", עולה בגימטריא למניין 240,

וכמו כן, מילת "מר", עולה בגימטריא למניין זה.

שכן, עמלק הרשע, שהיה כקוץ מכאיב לעם ישראל, מירר את חייהם עד למאוד.

והנה, היפוך האותיות של מילת "מר", הם "רם",

שכן, כל מהותו ותכליתו של "עמלק", באו מסיבת הגאווה, הנרמזים במילת "מר".

י. ונראה לבאר בזה:

שביטול מהותו של עמלק, "אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדָרְךָ" ²⁴⁶,

²⁴⁵ שבת, קד' ע"א:

"אמרי ליה רבנן לרבי יהושע בן לוי -

אתו דרדקי {היינו: תינוקות של בית רבן} האידנא {היינו: עתה} לבי מדרשא,

ואמרו מילי, דאפילו בימי יהושע בן נון לא איתמר כוותייהו ...

צד"י כפופה וצד"י פשוטה, צדיק כפוף צדיק פשוט.

היינו נאמן כפוף נאמן פשוט?

הוסיף לך הכתוב כפיפה על כפיפתו, מכאן שנתנה התורה במנוד ראש".

ועויין בזה, מה שכתב הגה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" זיע"א, (פרשת "כי תצא", אות יא):

"ורצונו לומר -

שיש צדיק כפוף, שנראה כפיפתו והכנעתו, לפני השם יתברך ולבני אדם,

ועל כל פנים, תוכו כבדו.

ויש צדיק פשוט, שאין נראה כפיפתו, כי אם לפני השם יתברך,

ובפני העולם, נראה צדיק פשוט, כאילו הוא מאגשי העולם, להצניע מעשיו יותר.

ושניהם כאחד טובים, גם שזה מעולה מזה".

²⁴⁶ דברים, כה' - יח'.

אשר היה "שָׁרֵשׁ פָּרָה ראש וְלַעֲנָה" ²⁴⁷, ואשר היה מטמא את מוחו בהרהורים
רעים ²⁴⁸,

מתקיים באמצעות "הַנּוֹתֵן בִּיָּם דָּרָךְ" ²⁴⁹, והיינו במידת הענווה, הנרמז באותיות
נ' ו-צ',

וביחוד בימי חודש "אלול", הנרמז באותיות בים.

ומטעם כך, השופר, הנרמז במילים "שָׁרֵשׁ פָּרָה ראש וְלַעֲנָה" ²⁵⁰, צריך להיות
"כפוף" ²⁵¹,

שכן, באמצעות כך, נרמזת מידת הענווה.

ועל ידי כך, יכול האדם לקיים בעצמו ²⁵², "אַתֶּם נֹצְבִים הַיּוֹם בְּלִפְנֵי ה',
אֱלֹהֵיכֶם",

"היום - הוא יום ראש השנה" ²⁵³.

²⁴⁷ דברים, כט' - יז'.

²⁴⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות א', בדברי התרגום אונקלוס:

"דִּילְמָא אֵית בְּכוֹן, גְּבַר אִו אֶתְתָּא, אִו זָרְעִית אִו שְׂבָטָא, דִּי לְבָה פְּנִי 'וּמָא דִּין מִדְּחִלְתָּא דִּי' אֱלֹהֵנָא, לְמַהֲרָא
לְמַפְלַח יְתַּ טְעוֹת עֲמֻמָּא הָאֲנֹן, דִּילְמָא אֵית בְּכוֹן גְּבַר מְהֻרָּהר חֲטָאִין אִו זְדוֹן".

²⁴⁹ ישעיה, מג' - טז'.

²⁵⁰ דברים, כט' - יז'.

²⁵¹ ראש השנה, כו' ע"ב.

²⁵² דברים, כט' - ט'.

²⁵³ כן כתב ה"זוהר הקדוש" בכמה וכמה מקומות:

חלק ב', דף לב' ע"ב.

חלק ב', דף לג' ע"ב.

חלק ב', דף מד' ע"א.

חלק ג', דף רלא' ע"א.

תיקוני הזוהר, תיקון ל', דף עד' ע"א.

זוהר חדש, פרשת "בראשית", דף לד' ע"ב.

יא. מטעם כך, תיקון חטאו של אדם הראשון, מתקיים באמצעות ה"עין" ²⁵⁴,
ובאמצעות דברי התורה הקדושה ²⁵⁵ - הנקנית על ידי מידת הענווה ²⁵⁶ :

שכן, על ידי כך מתבטל קיומו ומהותו של עמלק הוא עשיו, אשר היה בעל "עין
רעה" ²⁵⁷.

וכמו כן, על ידי כך, נעשה האדם כ-"שופר כפוף",

ואזי, אין שטן ואין פגע רע.

ובוודאי, שכאשר נפנים וניישם דברים אלו להלכה ולמעשה, נזכה להכניע ולהתיש
כוחו של עמלק וגונדא דיליה,

ונזכה, "שתכלה השנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה".

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²⁵⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁵⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²⁵⁶ עירובין, נד' ע"א.

תענית, ז' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

²⁵⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרליה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד